

Izvješćivanje o održivosti

Krebel, Marko

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Tourism and Hospitality Management / Sveučilište u Rijeci, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:191:131848>

Rights / Prava: [Attribution 4.0 International](#)/[Imenovanje 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-28**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of Tourism and Hospitality Management - Repository of students works of the Faculty of Tourism and Hospitality Management](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu
Sveučilišni prijediplomski studij

MARKO KREBEL

Izvješćivanje o održivosti – studija slučaja Kamgrad d.o.o.

Sustainability Reporting – Case Study of Kamgrad Ltd.

Završni rad

Opatija, 2024

SVEUČILIŠTE U RIJECI
Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu
Sveučilišni prijediplomski studij
Menadžment održivog razvoja
Studijski smjer: Menadžment održivog razvoja

Izvješćivanje o održivosti – studija slučaja Kamgrad d.o.o.
Sustainability Reporting – Case Study of Kamgrad Ltd.

Završni rad

Kolegij:	Računovodstvo okoliša	Student:	Marko Krebel
Mentor:	izv. prof. dr. sc. Katarina Poldrugovac	Matični broj:	24662/18

Opatija, rujan 2024.

IZJAVA O AUTORSTVU RADA I O JAVNOJ OBJAVI OBRANJENOG ZAVRŠNOG RADA

Marko K Rebel

(ime i prezime studenta)

24662

(matični broj studenta)

Izješćivanje o održivosti – studija slučaja Kamgrad d.o.o.
(naslov rada)

Izjavljujem da sam ovaj rad samostalno izradila/o, te da su svi dijelovi rada, nalazi ili ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima, bilo da su u pitanju knjige, znanstveni ili stručni članci, Internet stranice, zakoni i sl. u radu jasno označeni kao takvi, te navedeni u popisu literature.

Izjavljujem da kao student–autor završnog rada, dozvoljavam Fakultetu za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci da ga trajno javno objavi i besplatno učini dostupnim javnosti u cjelovitom tekstu u mrežnom digitalnom repozitoriju Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci.

U svrhu podržavanja otvorenog pristupa završnim radovima trajno objavljenim u javno dostupnom digitalnom repozitoriju Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci, ovom izjavom dajem neisključivo imovinsko pravo iskorištavanja bez sadržajnog, vremenskog i prostornog mog završnog rada kao autorskog djela pod uvjetima *Creative Commons* licencije CC BY Imenovanje, prema opisu dostupnom na <http://creativecommons.org/licenses/>.

U Opatiji, rujan 2024.

Potpis studenta

Sažetak

Ovaj završni rad bavi se temom izvješćivanja o održivosti kroz studiju slučaja poduzeća Kamgrad d.o.o., značajnog aktera u građevinskoj industriji u Hrvatskoj. Cilj rada je istražiti kako izvješćivanje o održivosti doprinosi transparentnosti poslovanja te koje prilike i izazove donosi implementacija održivih poslovnih praksi. U radu je istaknuta važnost računovodstva održivosti kao alata za praćenje ekoloških, društvenih i ekonomskih aspekata poslovanja. Poseban naglasak stavljen je na važnost praćenja emisija CO₂, upravljanja otpadom te korištenja obnovljivih resursa, što su ključni elementi za transparentno izvješćivanje o održivom razvoju i donošenje informiranih odluka u poduzeću. Teorijski dio obuhvaća ključne pojmove održivog razvoja, društveno odgovornog poslovanja i računovodstva održivosti, s naglaskom na važnost ekonomske, ekološke i društvene odgovornosti poduzeća. Izvješćivanje o održivosti postaje ključni alat za osiguravanje transparentnosti prema dionicima, uz istovremeno jačanje konkurentnosti na tržištu. Kroz primjenu održivih poslovnih praksi, poduzeća nastoje smanjiti negativne učinke na okoliš i društvo, s naglaskom na dugoročni razvoj. Održivo poslovanje integrira se u poslovne procese, doprinosi pozitivnim promjenama u zajednici i okolišu te postavlja temelje za održivi poslovni uspjeh. Praktični dio temelji se na polustrukturiranom intervjuu s predstavnicima Kamgrada, koji su pružili uvid u trenutne i buduće strategije održivog poslovanja poduzeća i izrade izvješća. Rezultati istraživanja ovom metodom pokazali su spremnost poduzeća na kontinuirani rast i razvoj u pogledu održivosti i održivog poslovanja sukladno zakonski propisanim regulativama za zaštitu okoliša i njima relevantnim.

Ključne riječi: izvješćivanje o održivosti; računovodstvo održivosti; održivi razvoj; društveno odgovorno poslovanje.

Sadržaj

Uvod	4
1. Poimanje društveno odgovornog poslovanja.....	5
1.1. Strateški modeli održivog poslovanja	7
1.2. Održivi razvoj i izvješćivanje o održivosti.....	8
2. Računovodstvo održivosti	12
2.1. Pojmovno određenje računovodstva održivosti.....	13
2.2. Izvješćivanje o održivosti.....	16
2.3. ESRS – Standardi izvješćivanja o održivosti	19
3. Studija slučaja Kamgrad d.o.o.	23
3.1. Kamgrad d.o.o. – osnovne informacije o poduzeću	23
3.2. Održivo poslovanje	24
3.3. Izvješćivanje o održivosti.....	27
Zaključak	31
Bibliografija.....	33
Popis ilustracija	37

Uvod

U današnjem poslovnom okruženju, održivost je postala imperativ za organizacije koje teže dugoročnom uspjehu i odgovornom poslovanju. Izvješćivanje o održivosti, kao ključni alat, omogućava tim organizacijama da transparentno komuniciraju svoje ekonomske, ekološke i društvene utjecaje. Ovaj rad bavi se temom održivog poslovanja, računovodstvom održivosti te izvješćivanja o održivosti. Cilj ovog rada je istražiti dublje značenje i utjecaj izvješćivanja o održivosti za tvrtku Kamgrad d.o.o. Kroz analizu definicija, ciljeva, standarda i najboljih praksi u izvješćivanju o održivosti, istražiti ćemo kako će navedena tvrtka koristiti ovo izvješćivanje kao instrument za promociju društvene odgovornosti i stvaranje vrijednosti za svoje dionike. Rad će istražiti kako navedena tvrtka pristupa ovim izazovima, koji su ključni pokazatelji uspješnosti u izvješćivanju o održivosti te kako računovodstvo održivosti može pomoći u postizanju strateških ciljeva. Kako bi se stekao dublji uvid u navedene aspekte, u ovom radu provodi se polustrukturirani intervju s predstavnicima tvrtke zaposlenih u radnim mjestima usko vezanim uz održivost. Intervju je strukturiran tako da pokrije tri glavne teme: izvješćivanje o održivosti, računovodstvo održivosti i održivo poslovanje. Kroz analizu njihovih odgovora, rad nastoji identificirati najbolje prakse i izazove s kojima se tvrtke susreću u integraciji održivih praksi te ocijeniti koliko su uspješne u ostvarenju svojih ciljeva. Kroz sveobuhvatnu analizu, ovaj rad će doprinijeti boljem razumijevanju kako izvješćivanje o održivosti oblikuje strategije poslovanja, utječe na donošenje ključnih odluka i pomaže u izgradnji održive budućnosti za sve. Ovaj završni rad pridonosi razumijevanju važnosti transparentnog izvješćivanja i uloge računovodstva u održivom razvoju. Time se nastoji ukazati na potrebu za daljnjim razvojem održivih poslovnih praksi koje će omogućiti bolje upravljanje resursima, veću odgovornost prema okolišu i društvu te dugoročno stvaranje vrijednosti za sve dionike.

Sam rad sastoji se od uvoda, teorijskog i praktičnog dijela te zaključka. U uvodnom djelu uvodi se u predmet istraživanja, cilj rada te se daje kratki osvrt na podteme koje su obrađene. U teorijskom djelu obrađuju se teme društvenog odgovornog poslovanja, računovodstva održivosti, izvješćivanja o održivosti te ESRS Standarda. Što se tiče praktičnog djela, osvrt je na provedenom intervjuu koji daje širu sliku u odnosu na temu koja se obrađuje. Na kraju, u zaključku je dan osvrt na cjelokupni rad te se objedinjuju rezultati istraživanja.

1. Poimanje društveno odgovornog poslovanja

U današnje vrijeme, sve više se ističe važnost društveno odgovornog poslovanja (DOP) (eng. *Corporate social responsibility – CSR*) u korporativnom svijetu. Veoma važno je postaviti pozitivan primjer kao organizacija te djelovati na održiv način koji podržava zaštitu okoliša, što u konačnici dovodi do poboljšanja ugleda tvrtke. Jasno je da tvrtke koje uzimaju u obzir ekonomske, socijalne i ekološke aspekte poslovanja imaju širu podršku na svim razinama. Razumijevanje korporativne društvene odgovornosti često predstavlja izazov za poduzetnike. Za mnoge od njih, ovaj koncept dosta je kompleksan te se često smatra da je i nedovoljno jasno definiran, što dovodi do različitih tumačenja i primjene istog. Jedan od načina na koji neki od poduzetnika koriste DOP je da ga koriste kao marketinški alat, odnosno da ga koriste isključivo u svrhu PR-a.¹

Pojam održivog razvoja započinje tek 70-ih godina prošlog stoljeća, no tek desetak godina kasnije on ulazi u opću terminologiju isključivo radi boljeg shvaćanja te povezanosti razvoja i zaštite okoliša. Koncept održivog razvoja postaje relevantan na društvenoj razini te se interpretira prema raznolikim interesima ili skupinama unutar društva. Dok u današnje vrijeme, održivi razvoj poprima višestruko značenje zbog svoje primjene u različitim sektorima, prema Brundtlandovu izvješću održivi razvoj je definiran kao „razvoj koji zadovoljava potrebe današnjeg naraštaja bez ugrožavanja budućih naraštaja“.²

Održivi razvoj omogućuje tvrtkama da svoju pažnju preusmjere na društvene, ekonomske i ekološke aspekte. Poduzeća usvajaju održivi razvoj kroz primjenu politike društveno odgovornog poslovanja, uzimajući u obzir potrebe dionika i zajednice. Kako bi se još bolje upoznali sa pojmom održivog razvoja možemo ga definirati kao rezultatom angažmana pojedinaca, poslovnih subjekata, zagovornika zaštite okoliša i državnih institucija koje teže ostvarenju svojih individualnih ciljeva kako bi zajednički stvorili i oblikovali put prema boljoj, održivoj budućnosti.³

Možemo reći da su oba koncepta usmjerena na razvoj poslovnog modela koji nivelira i održava ekonomske, ekološke i društvene faktore. Naravno, njihov cilj je osigurati

¹ DQS Zagreb d.o.o, Društveno odgovorno poslovanje.

² United Nations, *Our Common Future - Report of the World Commission on Environment and Development*, 37.

³ Črnjar i Črnjar, *Menadžment održivog razvoja*, 83.

dugoročnu dobrobit i uspjeh poduzeća, a da se pri tome ne ugrožava mogućnost budućih generacija da zadovolje svoje potrebe uz naglasak na očuvanje okoliša.

Zaključno, održivi razvoj i društveno odgovorno poslovanje se međusobno nadopunjuju i podržavaju. S jedne strane, održivi razvoj pruža širi okvir za globalne ciljeve u kojem postoji ravnoteža između ekonomskog rasta, očuvanja okoliša i socijalne pravde. Društveno odgovorno poslovanje, s druge strane, konkretizira ove ciljeve na razini pojedinih poduzeća i organizacija, te im time omogućuje da implementiraju svoje odgovornosti na etičkoj, ekološkoj i društvenoj razini u svoje poslovne strategije. Samim time, poduzeća uz doprinos globalnom napretku, osiguravaju i vlastitu dugoročnu uspješnost. Upravo ta sinergija između održivog razvoja i DOP-a stvara temelj za odgovornije, pravednije i održivije poslovne prakse sa zajedničkim ciljevima.

Već ranije spomenuto, društveno odgovorno poslovanje suvremenom dobu u kojem živimo uzima sve veći zamah te ima sve veću važnost u poslovanju tvrtki. Jedni od glavnih elemenata društveno odgovornog poslovanja jesu odgovornost prema zaposlenicima, doprinos društvu te društvenih pitanja usko vezanim za ekologiju, sigurnost, obrazovanje i slično. Ono se postiže kroz razvoj i primjenu poslovnih praksi i strategija poduzeća sa fokusom na unapređenje općeg blagostanja zajednice, odnosno društva u kojem djeluje, poboljšanja životnog standarda zaposlenika istog poduzeća te istovremenog stvaranja pozitivne percepcije tvrtke u javnosti.⁴ Društveno odgovorno poslovanje obuhvaća skup vrijednosti, akcija i inicijativa organizacije usmjerenih prema održivom odnosu prema njenim zaposlenicima, zajednici i društvu u cjelini. Organizacije koje implementiraju društveno odgovorno poslovanje prelaze granice svog uobičajenog djelovanja, uzimajući u obzir šire društvene kontekste u kojima posluju, razmatrajući buduće izazove i suvremene društvene probleme na lokalnoj i globalnoj razini. Na taj način stvaraju značajnu dodanu vrijednost koja ih izdvaja od ostalih sudionika u njihovom području djelovanja.⁵ Društveno odgovorno poslovanje predstavlja praksu u kojoj korporativni sektor preuzima odgovornost za svoj utjecaj na društvo i okoliš, demonstrirajući brigu prema tim pitanjima. Društveno odgovorno poslovanje je pojam koji zbog konstantnog razvoja nema jedinstvenu definiciju,

⁴ Quien, „Društveno odgovorno poslovanje kao konkurentna prednost: analiza ciljeva najuspješnijih tvrtki u Hrvatskoj,“ 304.

⁵ Kotler i Lee, *Corporate Social Responsibility: Doing the Most Good for Your Company and Your cause*, 16.

no možemo ga opisati kao skup obaveza i dobrovoljnih inicijativa koje nadilaze zakonske zahtjeve, a koje poduzeće preuzima prema zajednici u kojoj djeluje.⁶ Samim prihvaćanjem principa društveno odgovornog poslovanja, svako poduzeće preuzima obvezu donošenja odluka na način koji uzima u obzir ne samo čimbenike bitne za stjecanje profita, već se bavi i aktualnim pitanjima kao što su održivost, ljudska prava te dugoročni društveni i okolišni prosperitet. Ovo ukazuje na širi fokus poduzeća koji osim financijske dobiti prepoznaje važnost doprinosa društvu i okolišu.⁷

1.1. Strateški modeli održivog poslovanja

Kao i mnogi drugi koncepti i ideali za unapređenje društva, ideja o održivom poslovanju suočava se s najvećim preprekama u praktičnoj primjeni, na operativnoj i upravljačkoj razini. Kako opisuje Tafra-Vlahović M. postoji nekoliko strateških modela održivog poslovanja koji pospješuju održivo poslovanje :⁸

1. Model Caux Round Table i Kyosei

Dvije osnovne strategije korporativne odgovornosti možemo podijeliti na “defanzivnu” čiji je pristup reaktivan i “ofanzivnu” koja podrazumijeva proaktivni pristup.

2. Model korporativne društvene mogućnosti

Najbitnija stavka za koju se zalaže model korporativne mogućnosti je upravo ta da se održivo poslovanje promatra kao poslovna mogućnost i prilika, što je direktno povezano sa smanjenjem rizika da se korporativno društvena mogućnost smatra kao troškom, obvezom ili slično.⁹

3. Model međusektorskog partnerstva

Jednostruki pristupi složenijoj problematici održivog razvoja do sada uglavnom nisu pokazani dovoljno učinkovitima za rješavanje iste. Međutim, kontrastno njima, u

⁶ Kotler i Lee, *Corporate Social Responsibility: Doing the Most Good for Your Company and Your cause*, 3.

⁷ Matešić, Pavlović i Bartoluci, *Društveno odgovorno poslovanje*, 14.

⁸ Tafra-Vlahović, *Održivo poslovanje*, 99.

⁹ Tafra-Vlahović, *Održivo poslovanje*, 117.

posljednjem desetljeću međusektorska partnerstva postala su jedan od najznačajnijih, najtraženijih i najčešće rabljenih strateških modela održivog poslovanja.¹⁰

4. Model potpunog upravljanja odgovornošću

Temelj modela potpunog upravljanja odgovornošću (total responsibility management) jest analogija upravljanja kvalitetom, koja je davno, za mnoge smatrana potpuno nepotrebnom i neostvarivom upravljačkom strategijom.¹¹

5. Model dioničkog upravljanja

Smatrajući da bi umjesto poslovnih motiva, odgovornost prema društvu odnosno dionicima trebala biti u središtu cjelokupnog programa društvene odgovornosti, u današnje vrijeme znanstvenici sve više kritika polažu na već postojeće modele.

Zaključno, implementacija ovih strateških modela održivog poslovanja omogućava dugoročnu konkurentnost, povećava otpornost na tržišne promjene i osigurava pozitivan utjecaj na zajednicu i okoliš, čime se postavljaju temelji za odgovorno i uspješno poslovanje u budućnosti.

1.2. Održivi razvoj i izvješćivanje o održivosti

Izrada izvješća u poduzećima postoji od davnina. U ranijim razdobljima, isključivo računovodstvo je bilo zaduženo za izradu izvješća i davanja informacija o poslovanju. Kako je vrijeme prolazilo, uključuje se i izrada nefinancijskih izvješća i podataka kao pokazatelj uspješnosti, što se u praksi pokazalo vrlo korisnim, ali naglasak je uvijek bio na samom poduzeću. Razmatranje vanjskih aspekata relativno je novo. Sedamdesetih godina prošlog stoljeća pojam „društvena bilanca“ postao je dio održivosti, čiji je cilj bio prikazivanje doprinosa poduzeća društvu.¹² Netom nakon toga, osamdesetih godina sve se više važnosti pridodaje ekološkim aspektima, koji su često prikazani kroz „pregled okoliša“. Naknadno, česta pojava je bila da se ova dva aspekta objedine u jedno „izvješće o okolišu i društvu“. U današnje vrijeme ova forma izvješćivanja poprimila je naziv „izvješćivanje o održivosti“ ili

¹⁰ Tafra-Vlahović, *Održivo poslovanje*, 126.

¹¹ Tafra-Vlahović, *Održivo poslovanje*, 128.

¹² Horvath i Putter, *Sustainability Reporting in Central and Eastern European Companies*, 2.

„izvješćivanje o društvenoj odgovornosti poduzeća“.¹³ Iako postoji mnogo definicija za pojam održivosti, često korišten termin je upravo taj da ono označava princip očuvanja sustava kroz obnovljivu i odgovornu upotrebu resursa. Prema Elkingtonu, koncept održivosti u korporativnim aktivnostima obuhvaća pristup poznat i kao „trostruka donja linija“. Ekonomski, ekološki i društveni aspekti održivosti trebali bi se jednako pratiti.¹⁴ No, u stvarnom svijetu, često stvari izgledaju drugačije od zamišljenoga. Ekonomski ciljevi često pretežu nad ekološkim i društvenim ciljevima, odnosno primarni cilj svakog poduzeća je što veći profit iako svako poduzeće ima slobodu određivanja prioriteta i težine koju dodjeljuje svakoj od tih aspekata.¹⁵

Ciljevi i očekivane koristi izvješćivanja o održivosti variraju ovisno o različitim dionicima. Prema Blaesing (2013) razlikuju se tri kategorije ciljnih skupina (Slika 1.)

Slika 1. Ciljevi izvješćivanja o održivosti

Izvor: Wajiha Alvi, „Sustainability reporting standardization: an incentive or a ceiling effect?“, 11., preuzeto od: Blaesing D., „Nachhaltigkeitsberichterstattung in Deutschland und den USA: Berichtspraxis, Determinanten und Eigenkapitalkostenwirkungen.“ (2013.)

¹³ Horvath i Putter, *Sustainability Reporting in Central and Eastern European Companies*, 2.

¹⁴ Elkington, „Enter the Triple Bottom Line“, 3.

¹⁵ Ibid.

Glavni primatelj informacija iz vanjskog izvješćivanja o održivosti je uglavnom društvo. Naglasak je upravo na osiguravanju legitimnosti poslovnih aktivnosti poduzeća. Legitimnost se definira kao općeprihvaćeno shvaćanje ili pretpostavka da su postupci subjekta poželjni, ispravni ili prikladni unutar određenog sustava normi, vrijednosti, uvjerenja i definicija.¹⁶ Poduzeća su dužna opravdati svoje aktivnosti pred društvom putem odgovornih praksi kako bi osigurala nešto slično „dozvoli za poslovanje“. Društvo kao dionik je kompleksno tijelo s različitim očekivanjima i zahtjevima, što uključuje politička tijela za donošenje odluka, ekološke aktiviste te raznolik spektar pravnih „preporuka“ od strane šire javnosti.¹⁷ „Nakon što je donesena odluka da se održivost uključi kao komponenta izvješćivanja, sljedeći korak je razjasniti koje pojedinačne elemente treba uključiti. Kako bismo održivost mogli koristiti kao aspekt u donošenju odluka, potrebno je razviti odgovarajuće mjerne pokazatelje. Na međunarodnoj razini, postoji veliki broj pravnih propisa, smjernica, standarda, itd., i bilo bi nemoguće obraditi sve te pristupe. Jedno korisno razlikovanje je koristiti pravnu formu institucije i razlikovati između privatnih organizacije i vladinih tijela. Na temelju ove razlike, možemo zatim govoriti o preporukama ili obvezujućim pravnim zahtjevima“.¹⁸

Ukratko, može se zaključiti da svi navedeni ciljevi imaju ključnu ulogu u podržavanju održivog razvoja tvrtke i njenog pozitivnog učinka na društvo, omogućujući učinkovito upravljanje resursima i povećanje privlačnosti za investitore i ostale interesne skupine. Zajedno, ovi ciljevi pridonose stvaranju sveobuhvatnog i integriranog pristupa održivosti, što je od vitalnog značaja za dugoročni uspjeh i otpornost tvrtke.

Zbog povijesnog razvoja, izvješćivanje o korporativnoj društvenoj odgovornosti u današnje doba vrlo je složena i kompleksna tema s različitim nazivima. Iako još uvijek ne postoji općeprihvaćena definicija poimanja što zapravo jest ili što bi izvješćivanje o korporativnoj društvenoj odgovornosti trebalo biti. Od naziva, usprkos korištenju mnogih, izdvajaju se upravo „izvješćivanje o korporativnoj (društvenoj) odgovornosti“ i jednostavnije „izvješćivanje o održivosti“. Tehnički gledano, smatra se da izvješćivanje zapravo opisuje drugi korak u cijelom procesu objavljivanja informacija koje slijedi nakon revizije, u kojoj se prikupljaju relevantne informacije prije nego što se one mogu objaviti interno i eksterno. Često, taj cijeli proces se opisuje kao računovodstvo održivosti ili

¹⁶ Suchman, „Managing Legitimacy: Strategic and Institutional Approaches,“ 574.

¹⁷ Horvath i Putter, *Sustainability Reporting in Central and Eastern European Companies*, 4.

¹⁸ Horvath i Putter, *Sustainability Reporting in Central and Eastern European Companies*, 4.

društveno i ekološko računovodstvo.¹⁹ Budući da većina standarda, poput GRI Standarda ili European Sustainability Reporting Standards (ESRS), zahtijeva otkrivanje odnosno objavljivanje mjerljivih podataka, kvantifikacija je još jedan trend primjetan u izvješćivanju o korporativnoj društvenoj odgovornosti. Dakako, ranije je većina izvješća bila više kvalitativne prirode gdje su poduzeća svoje aktivnosti krasila epitetima koje su pratile sjajne fotografije. Upravo zbog toga što mnogi standardni zahtijevaju kvantitativna mjerenja, ali i zbog veoma zahtjevnijih dionika, ne pružanje rezultata o samoj izvedbi u području korporativne društvene odgovornosti došlo je do te razine da se više ne smatra opcijom. Vjerodostojnost je neizbježno povezana s kvantificiranim informacijama.²⁰ Da bi uopće mogli reći da je izvješćivanje o društveno odgovornom poslovanju pouzdan izvor informacija, korisnim za tržište te sposobnim za reviziju, potrebno je postaviti određene standarde na koje će biti baziran cjelokupni proces izvješćivanja. Naravno, postavljanje kao i sprovođenje tih istih standarda donosi sa sobom niz novih kako i izazova tako i problema, no i prilika u domeni izvješćivanja o društveno odgovornom poslovanju. Svakako, nedostatak standarda znači stvaranje još većih i značajnijih problema i neprilika.²¹ Do samog početka 2023. godine, kako i samo ime govori GRI Standardi su bili osnovni standardi nefinancijskog izvješćivanja. Zadržavajući principe od prijašnjih G4 smjernica nepromijenjenima, ovi standardi pružali su sveobuhvatan okvir za izvješćivanje o nefinancijskim temama. Na globalnoj razini, oni se koriste za izvješćivanje o materijalnim temama i utjecajima. Još u studenom prethodne godine „zakonodavni akt Europske Unije, uključuje obvezu izvješćivanja informacijama o održivosti prema okviru izvješćivanja koje pružaju Europski standardi izvješćivanja o održivosti (ESRS), koji su početno razvijeni od strane Europske financijske izvještajne savjetodavne skupine (EFRAG).“²² ESRS kao takvi postavljaju određene zahtjeve prema CSRD-u prvi skup standarda obuhvaća čak njih 12 koji pokrivaju širok raspon ESG (ekološke, društvene i teme o upravljanju). Oni uključuju i općenite i tematske standarde. Kod primjene, oba su obavezna te se odnose na sve sektore

¹⁹ Fifka, „*Corporate Social Responsibility Reporting – Administrative Burden or Competitive Advantage*,“ 288.

²⁰ Fifka, „*Corporate Social Responsibility Reporting – Administrative Burden or Competitive Advantage*,“ 290.

²¹ Abernathy, Stefaniak, Wilkins i Olson, „*Literature Review and Research Opportunities on Credibility of Corporate Social Responsibility Reporting*,“ 33.

²² Ernst & Young Global Limited, „*How the EU’s Corporate Sustainability Reporting Directive affects non-EU-based multinationals*,“ 1.

industrije. U budućnosti, svi ostali sektorski specifični standardi, standardi za male i srednje poduzetnike te standardi za globalno konsolidirano izvješćivanje za subjekte izvan Europske Unije biti će razvijeni od strane EFRAG-a.²³ Iz svega prethodno spomenutog, možemo vrlo jasno vidjeti poveznicu održivog razvoja i izvješćivanja o održivosti. Poduzeća ili organizacije koje se drže i provode u praksi načela održivog razvoja, svakako će to implementirati u svojim izvješćima o održivosti te prikazati kao jednu zasebnu cjelinu dostupnu vanjskim i internim korisnicima.

2. Računovodstvo održivosti

Povijest računovodstva održivosti datira još od sedamdesetih godina prošlog stoljeća kada su poduzeća počela prepoznavati potrebnu za uključivanjem nefinancijskih informacija u svoja izvješća o poslovanju. Od tada, prakse računovodstva održivosti postale su sve sofisticiranije, s naglaskom na transparentnost, odgovornost i integraciju s poslovnim strategijama. U današnjem poslovnom svijetu, sve se više pažnje posvećuje ideji održivosti. Kako poduzeća i organizacije simultano rastu i razvijaju se, postaje ključno postići ravnotežu između financijskog uspjeha, društvene odgovornosti i zaštite okoliša. U tom kontekstu, računovodstvo održivosti postaje neizostavan dio poslovnih strategija. Ovaj rad istražuje ulogu računovodstva održivosti, naglašavajući njegovu važnost u suvremenom poslovanju te kako doprinosi povezivanju poslovnih ciljeva i društvene odgovornosti. Računovodstvo održivosti podrazumijeva uključivanje ekoloških, društvenih i ekonomskih faktora u procese donošenja odluka i samog izvješćivanja. Njegova svrha nije samo bilježenje financijskih rezultata, već i procjena utjecaja poslovanja na okoliš, zajednicu i društvo u općem smislu. Kroz sustavno prikupljanje, analizu i izvješćivanje o održivosti, tvrtke mogu prepoznati prilike za poboljšanje performansi i smanjenje negativnih utjecaja na okoliš. Važnost računovodstva održivosti svakodnevno raste zbog sve veće osviještenosti, kako potrošača tako i investitora i regulatora o važnosti održivosti. Potrošači sve više preferiraju proizvode i usluge koji su proizvedeni održivim putem, dok investitori uzimaju u obzir održivost u

²³ Ernst & Young Global Limited. „How the EU’s Corporate Sustainability Reporting Directive affects non-EU-based multinationals,“ 3.

svojim investicijskim odlukama.²⁴ Regulatorni zahtjevi postaju sve stroži u smislu izvješćivanja o održivosti, prisiljavajući poduzeća da transparentno prikažu svoje aktivnosti i utjecaj na okoliš i društvo. Naravno, izvješća moraju biti pokazatelj pridržavanja svih zadanih mjera i normi vezanih za očuvanje okoliša i društvenu odgovornost. Kroz računovodstvo održivosti, tvrtke mogu identificirati ključne pokazatelje održivosti koji mjere njihov utjecaj na okoliš, društvo i ekonomiju.²⁵ Ti pokazatelji obuhvaćaju različite aspekte poslovanja, poput emisija stakleničkih plinova, potrošnje resursa, zapošljavanja lokalne radne snage i doprinosa lokalnoj zajednici. Praćenjem tih pokazatelja, poduzeća mogu prepoznati trendova, postaviti ciljeve za unaprjeđenje i pratiti napredak prema održivim poslovnim praksama. Unatoč izazovima poput nedostataka standardiziranih metoda mjerenja održivosti i složenosti prikupljanja podataka, postoji jasna potreba za daljnjim razvojem računovodstva održivosti. Možemo zaključiti da računovodstvo održivosti pruža ključne informacije potrebne za donošenje odluka i ostvarivanje dugoročnog poslovnog uspjeha. Budući smjerovi razvoja uključuju daljnju standardizaciju metoda mjerenja, poboljšanje informacijskih tehnologija za praćenje održivosti te jačanje edukacije i svijesti o održivosti u poslovnoj zajednici.

2.1. Pojmovno određenje računovodstva održivosti

Osnova računovodstvenog okvira održivosti se temelji na dvije ključne komponente – prvo, na analizi unutarnjih financijskih tokova kako bi se utvrdili priljevi i odljevi novca unutar organizacije, što obuhvaća elemente kao što su ukupni prihodi i troškovi. Drugo, na analizi vanjskih financijskih tokova koji obuhvaćaju pozitivne i negativne utjecaje na okoliš i društvo koji proizlaze iz interakcije s vanjskim dionicima.²⁶ Do sada se računovodstvo smatralo aktivnošću evidentiranja već izvršenih poslovnih promjena, pri čemu je često zaostajalo u usporedbi s globalnim trendovima.²⁷ Što se tiče financijskog računovodstva, ono obuhvaća izradu izvješća propisanih zakonom koji su namijenjeni isključivo dionicima. U međunarodnim standardima financijskog izvješćivanja (MSFI) ne postoje specifične

²⁴ Biernacki, „Environmental accounting as a challenge of global business,“ 13.

²⁵ Jose, „Need for Harmonisation of Sustainability Reporting Standards,“ 257.

²⁶ Osmanagić Bedenik, *Kontroling između profita i održivog razvoja*, 201.

²⁷ Meigs i Meigs, *Računovodstvo: Temelj poslovnog odlučivanja*, 5.

odredbe koje zahtijevaju izvješćivanje o zaštiti okoliša i održivom razvoju, iako su ti aspekti ključni za razvoj. Računovodstvo održivosti smatrano je kao dodatkom tj. dopunom tradicionalnog računovodstva, fokusiranim na evaluaciju ekoloških, društvenih i upravljačkih praksi poduzeća te na izradu izvješća koji pokrivaju te aspekte. Već poznat način poslovanja, kako i većina poduzeća radi je taj da im je glavni cilj isključivo ostvarivanje profita, odnosno ekonomski aspekt poslovanja je taj koji prevladava u odnosu na zaštitu okoliša i/ili društvene odgovornosti. Tek kada se suoči s prijetnjom uništenja cjelokupnog sustava, postavlja se pitanje - „u kojem obliku trgovačko društvo namjerava u budućnosti poslovati i na koji način će minimizirati negativne učinke svoga poslovanja“.²⁸ Od njih nekoliko, javlja se i mogućnost promjene prioriteta poslovanja gdje bi na prvom mjestu bila zaštita okoliša i društvena odgovornost, dok bi suprotno trendu današnjice, ekonomski aspekt poslovanja bio podređen.²⁹ Kao što je ranije navedeno, informacije koje pruža računovodstvo održivosti usko vezane uz okoliš, društvo i ekonomiju omogućuju menadžmentu donošenje informiranih odluka o poslovnim praksama, investicijama i operativnim strategijama. Poduzeća koja uspješno integriraju održivost u svoje poslovne strategije često postižu konkurentsku prednost na tržištu. Iz toga proizlazi da implementiranje održive prakse može rezultirati smanjenjem troškova, povećanom efikasnošću i poboljšanom reputacijom, što dakako doprinosi dugoročnom poslovnom uspjehu gledajući iz svih aspekta poslovanja. Svakodnevno se radi na usavršavanju standarda za izvješćivanje o održivosti. Ovo je kompleksna teza koja zahtijeva pažljivo razmatranje, budući da sukladno donošenju odluka postoje mnogi faktori koji trebaju biti uzeti u obzir, kao što su troškovi, sukobi interesa, politička ekonomija itd. Stoga je važno provesti analizu političkih dinamika i osigurati da proces donošenja odluka ostane neovisan i temelji se na najboljim dostupnim dokazima. Naposljetku, treba razmotriti i specifičnost pojedinih zemalja ili regija. Različite države imaju različite sustave računovodstva i pravne okvire, što može utjecati na prihvaćanje i primjenu novog standarda za održivo računovodstvo. Stoga je važno provesti analizu utjecaja i prilagoditi standarde kako bi se osigurala njihova primjenjivost i prihvatljivost na globalnoj razini. U svjetlu navedenih čimbenika, potrebno je dodatno istraživanje kako bi se bolje razumjela mogućnost

²⁸ Osmanagić Bedenik, *Kontroling između profita i održivog razvoja*, 191.

²⁹ Ibid.

uspostavljanja novog standarda za održivo računovodstvo i izvješćivanja. Ova istraživanja trebaju uključivati analizu troškova i koristi, kao i identifikaciju mogućih izazova i prepreka s kojima se može suočiti. Na taj način moguće je donijeti informirane odluke o daljnjem razvoju i primjeni standarda za održivo računovodstvo.³⁰ Suvremeno poslovno okruženje sve više prepoznaje važnost održivosti, što rezultira sve većom potrebom organizacija za praćenjem i izvješćivanjem o ekonomskim, ekološkim i društvenim aspektima poslovanja. U tom kontekstu, alati za računovodstvo održivosti postaju ključni instrumenti za organizacije i poduzeća kako bi bolje razumjeli i upravljali svojim utjecajem na okoliš, ekonomiju i društvo. Poduzeća su počela tražiti informacije o ekonomskim posljedicama svojih aktivnosti na okoliš i društvo. Ovaj trend potaknuo je razvoj alata računovodstva održivosti, koji omogućuju sustavno prikupljanje, analizu i izvješćivanje o održivim praksama. Ukupno 46 alata, podijeljeni su u tri kategorije.³¹

Ekološki alati – Jedan od alata koji spada pod ekološke je upravo alat za planiranje koji unaprijed definira dostupna sredstva za ekološka pitanja u nadolazećem razdoblju. Uz njega koristi se i alat koji bilježi i mjeri troškove zaštite okoliša te je od iznimne važnosti za tvrtke. To uključuje izravne (nabava ekološki prihvatljivih materijala) i neizravne (gubitak ugleda uslijed neodgovornog poslovanja) troškove. Također, alat za analizu ekoloških aspekata proizvoda i njegovog utjecaja na okoliš spada pod ekološke alate. Naime, ova analiza obuhvaća sve korake proizvodnje, od prikupljanja sirovina do odlaganja i skladištenja proizvoda na kraju njegove uporabe čiji je cilj predvidjeti ekološke posljedice proizvoda i identificirati mjere predostrožnosti koje se mogu poduzeti unutar i izvan poduzeća.³² Što se tiče društvenih alata, oni se također usredotočuju na budućnost. Jedan od mnogih je upravo alat za definiranje sredstava dostupna za rješavanje društvenih pitanja u narednom razdoblju. On omogućuje postavljanje društvenih ciljeva kako bi se osiguralo da se sredstva usmjere prema rješavanju ključnih društvenih izazova. Nadalje, pod ovu kategoriju spadaju i interni pokazatelji koji predstavljaju metodu mjerenja koja se koristi za analizu društvenih pitanja unutar organizacije te pružaju informacije o tome koje aktivnosti doprinose društvenoj

³⁰ Peterson, „Sustainability Accounting,“ 9.

³¹ Nguyen, Hoang i Cao, „What Needs To Be Done To Implement Sustainable Accounting In The Business? Factors Affecting The Application of Sustainable Accounting,“ 75.

³² Ibid.

efikasnosti i uspješnosti. Pružaju ključne informacije o stanju zaposlenika, sigurnosti na radu, jednakim mogućnostima za sve i tome slično.³³ Posljednja skupina alata, integrirajući alati, predstavlja nam analizu ekološke učinkovitosti koja unapređuje i prilagođava svojstva proizvoda i operativne aktivnosti kako bi se postigli optimalni rezultati u smislu ekonomske vrijednosti, upotrebe prirodnih resursa te ciljeva organizacije. Također, uz analizu ekološke učinkovitosti, izvješćivanje o održivosti kao jedan od alata pruža rezultate poduzeća vezanih za njihove aktivnosti vezane uz okoliš, društvo i ekonomiju vanjskim dionicima kako bi pokazali svoju posvećenost pitanjima održivosti te pospješila transparentnost.³⁴ Alati računovodstva održivosti, poznati i kao alati za održivo i ekološko računovodstvo, imaju ključnu ulogu za organizacije i poduzeća koja mjere, prate i izvješćivanju o svojim ekološkim i društvenim utjecajima. Korištenjem ovih alata, poduzeća mogu temeljito analizirati svoje ekološke i društvene učinke, prepoznati potencijalne probleme i nedostatke na područjima koja zahtijevaju preinake te razvoj. Uz to, svako poduzeće koje se koristi ovim alatima lakše razvija strategije za smanjenje negativnih utjecaja usmjereni na budućnost. Implementacija održivosti u poslovne aktivnosti ne samo da doprinosi očuvanju okoliša i dobrobiti društva, već može dovesti i do unapređenja poslovnih izvedbi i samim time i postignuća, poticanja inovacija i stvaranja konkurentne prednosti na tržištu te stvaranju pozitivne slike poduzeća u društvu.

2.2. Izvješćivanje o održivosti

Ako bolje promotrimo izvješćivanje o održivosti javlja se istog trena kada se u poslovnom svijetu prvi puta pojavljuje i pojam računovodstvo održivosti. 1970-e godine bile su ključne u razvoju izvješćivanja o održivosti. U početnom „valu“ tek nekoliko poduzeća iz zapadne Europe i Sjedinjenih Američkih Država počinje primjenjivati pisanje izvješća koje je svojedobno nosilo naziv „društveno izvješćivanje i računovodstvo“.³⁵ Onda, ta praksa definirana je kao „identifikacija, mjerenje, praćenje i izvješćivanje o socijalnim i

³³ Ibid.

³⁴ Nguyen, Hoang i Cao, „What Needs To Be Done To Implement Sustainable Accounting In The Business? Factors Affecting The Application of Sustainable Accounting,“ 75.

³⁵ Kolk, „Sustainability reporting,“ 35.

ekonomskim učincima organizacije na društvo³⁶ i bila je namijenjena isključivo internoj upravi i vanjskoj odgovornosti. Što se tiče izvješća poduzeća u Sjedinjenim Američkim Državama, sama količina informacija koja je bila zapisana u izvješćima bila je vrlo ograničena, može se reći nedostatna. Često, obujam riječi nije prelazio jednu stranicu, a u većini slučajeva cijelo izvješće stalo bi tek na četvrtini stranice. S druge strane, u Europi, veći fokus je bio usmjeren na pitanja zaposlenika, dok su doprinos lokalnoj zajednici i ekološki utjecaji padali u drugi plan.³⁷ No, usprkos tome, europska izvješća pružala su podosta više potrebnih informacija. Iako se davao veliki značaj pisanju izvješća, ono nije trajalo duže od desetljeća, odnosno interes je bio sve manji, kako unutar poduzeća, tako i izvan njih te čak i na razini vlada. Ono nije postalo opće prihvaćeno kako se smatralo da će biti. Razlog tomu je kriza te povećana nezaposlenost. Poduzeća su bila orijentirana na ekonomiju i na pitanje opstanka, dok se društvenim i ekološkim pitanjima pridodaje sve manje važnosti. Završetkom krize, kasnih 80-ih godina, izvješćivanja o pitanjima koja nisu vezana uz financije ponovno privlače pažnju mnogih, ali ovoga puta utjecaj imaju nevladine organizacije koje vrše pritisak. I tako pokrenut drugi „val“ održava se i razvija sve do danas. U današnjem sve kompleksnijem i globaliziranom poslovnom okruženju, održivost je postala ključna tema razgovora i djelovanja. S obzirom na rastuće izazove kao što su klimatske promjene, društvene nejednakosti i gubitak biološke raznolikosti, poduzeća su sve više pod pritiskom da preispitaju svoje poslovne prakse i preuzmu odgovornost za svoj utjecaj na okoliš, društvo i gospodarstvo.³⁸ U tom kontekstu, izvješćivanje o održivosti postaje ključni alat za poduzeća kako bi transparentno prikazale svoje napore u postizanju održivosti te komunicirale s dionicima.³⁹

Izvješćivanje o održivosti proces je prikupljanja, analiziranja i objavljivanja informacija o utjecaju poslovanja organizacije na okoliš, društvo i ekonomiju. Cilj izvješćivanja o održivosti je transparentno informiranje dionika o održivim praksama i postignućima organizacije te poticanje odgovornog poslovanja. Jedan od ključnih aspekata izvješćivanja o održivosti je integracija održivosti u poslovnu strategiju. Poduzeća sve više prepoznaju da održivost nije samo moralna obveza, već i ključni faktor uspjeha u dugoročnom poslovanju.

³⁶ Kolk, „Sustainability reporting,“ 35.

³⁷ Ibid.

³⁸ Ibid.

³⁹ Ibid.

Integrirajući održivost u svoje poslovne procese i strategije, organizacije stvaraju vrijednost za dionike, minimizirajući negativne utjecaje na okoliš, podržavajući društvene inicijative i osiguravajući dugoročnu održivost poslovanje. Osim toga, izvješćivanje o održivosti promiče transparentnost i odgovornost. Odgovorno izvješćivanje omogućuje organizacijama da budu odgovorne za svoje postupke i utjecaje te da odgovaraju na očekivanja dionika. Nadalje, izvješćivanje o održivosti pruža organizacijama priliku za praćenje napretka i postavljanje daljnjih ciljeva. Kroz redovito izvješćivanje, organizacije mogu pratiti svoj napredak u postizanju održivih ciljeva te identificirati područja za poboljšanje. Postavljanje jasnih ciljeva i mjerenje izvedbe ključni su koraci prema ostvarivanju dugoročne održivosti poslovanja. Dakako, izvješćivanje o održivosti predstavlja ključni korak prema boljoj budućnosti. Kroz integraciju održivosti u poslovnu strategiju, promicanje transparentnosti i odgovornosti te praćenje napretka i postavljanje ciljeva, organizacije mogu stvoriti pozitivne društvene, ekološke i ekonomske utjecaje koji će dugoročno koristiti svima. Izvješćivanje o održivosti jedan je od ključnih aspekata računovodstva održivosti, pružajući relevantne informacije dionicima o održivim praksama poduzeća. Ta izvješća, u pravilu godišnja, detaljno opisuju održive aktivnosti, postignuća i ciljeve poduzeća. Kroz transparentnost i odgovornost koju pružaju, ona također omogućuju dionicima da procijene održivost poslovanja i nastavno na to donose informirane odluke. Kao obvezni za sastavljanje nefinancijskih izvješća, u koje spada i izvješće o održivosti smatraju se subjekti od javnog interesa koji na datum bilance prelaze kriterij prosječnog broja od 500 zaposlenih osoba tijekom prethodne poslovne godine, kao i sva poduzeća koja se pojavljuju na uređenim tržištima, uz izuzetak mikro poduzeća. Također, obvezni su i veliki poduzetnici javnog interesa, koji ostvaruju barem jedan od navedenih kriterija:⁴⁰

- Ukupna aktiva mora biti jednaka ili veća od 25.000.000 €
- Ukupni prihod mora biti jednak ili veći od 50.000.000 €.
- Prosječan broj radnika tijekom poslovne godine mora biti 250

Od 5. siječnja 2023. godine, uz velika i srednja poduzeća, obvezu izrade i predaje nefinancijskih izvješća uz velika i srednja, imaju i mala poduzeća (SME) koja su izlistana

⁴⁰ *Zakon o računovodstvu*, čl. 5, st. 6.

na burzi. Prve tvrtke morat će promijeniti nova pravila prvi put za financijsku godinu 2024., a izvješća objavljena 2025. godine.⁴¹

Opća skupština UN-a donijela je 25. rujna 2015. godine Rezoluciju „Promijenit svijet: Program održivog razvoja do 2030.“, kojom nastoji obuhvatiti tri bitne dimenzije.⁴² Upravo te tri dimenzije predstavljaju bitne aspekte održivosti, koje je donijela Opća skupština UN-a, a koji predstavljaju globalni okvir za održivi razvoj, a one su; gospodarska dimenzija, socijalna i okolišna dimenzija.⁴³ Glavni cilj spomenutog programa jest ostvariti do 2030. godine socijalni, gospodarski i okolišni održivi razvoj ne samo na europskoj razini, nego i na svjetskoj razini.⁴⁴ Okolišna dimenzija predstavlja utjecaj poslovanja na okoliš, a što je vidljivo iz širokog raspona politike i programa EU-a koja se zalaže za djelovanje u području klime, života u vodi i života na kopnu, kao i odgovorna potrošnja i proizvodnja.⁴⁵ Socijalna dimenzija se provlači kroz iskorjenjivanje siromaštva, gladi te zdravlja i dobrobiti ljudi, dok gospodarska dimenzija obuhvaća dostojanstveni rad i gospodarski rad kao čimbenike koji utječu na globalni razvoj, a zbog kojih, na koncu mogu ovisiti poslovanje poduzeća i održivi razvoj.⁴⁶ Zaključka smo kako je danas sveukupni cilj staviti naglasak na očuvanju okoliša i dostojanstvenom radu čovjeka, a ne isključivo na profitabilnosti poslovanja.

2.3. ESRS – Standardi izvješćivanja o održivosti

Prvi skup europskih standarda izvješćivanja o održivosti, koji je stupio na snagu 2023. godine, primjenjuje se na sva poduzeća obuhvaćena Direktivom o izvješćivanju o održivosti poduzeća (eng. CSRD), bez obzira na sektor u kojem poduzeća djeluju. Europska komisija osigurala je visok stupanj usklađenosti između tih standarda i međunarodnih standarda Međunarodnog odbora za standarde održivosti (eng. ISSB)⁴⁷ i Globalne inicijative za izvješćivanje (GRI). Poduzeća koja moraju izvješćivati o klimatskim promjenama prema

⁴¹ Europska Komisija, *The Corporate Sustainability Reporting Directive*.

⁴² Direktiva (EU) 2022/2464 EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA od 14. prosinca 2022., toč. 6.

⁴³ Direktiva (EU) 2022/2464 EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA od 14. prosinca 2022., Op. cit. toč. 27.

⁴⁴ Europski revizorski sud, Ciljevi održivog razvoja.

⁴⁵ Ibid.

⁴⁶ Europski revizorski sud, Ciljevi održivog razvoja.

⁴⁷ IFRS, *S1 General Requirements for Disclosure of Sustainability Financial Information*.

europskim standardima o održivosti moći će koristiti slične informacije za ispunjavanje ISSB standarda o klimatskim otkrivanjima.⁴⁸ U ovom slučaju, otkrivanja ESRS-a vezana uz klimatske promjene pružiti će niz dodatnih informacija o utjecajima relevantnim za korisnike osim investitora, kao što su poslovni partneri, sindikati, društveni partneri i slično. Ipak, poduzećima se preporučuje da pažljivo provjere svoju usklađenost s ISSB standardima kako bi se osigurali da su ispunili sve potrebne zahtjeve. Bitno je istaknuti da ESRS primjenjuje koncept „dvostruke relevantnosti“, što znači da poduzeća moraju detaljno izvješćivati ne samo o svojim utjecajima na društvo i okoliš, već i o tome kako se društveni i ekološki aspekti reflektiraju na financijske rizike i prilike za poduzeće. Ukupno je 12 standarda koji su propisani koji pokrivaju sve aspekte održivosti. Primjerice, ESRS 1, također nazvan i „Opći zahtjevi“, postavlja temeljne smjernice za izvješćivanja prema standardima, istovremeno ne namećući specifične obveze za otkrivanje. Unutar ovog standarda, objašnjava se kompleksan koncept dvostruke relevantnosti, granice izvješćivanja te detalji o tome kako tvrtka treba izvješćivati o svojim vrijednosnim lancima, očekivanjima poštene procjene, te kvaliteti kvantitativnih i kvalitativnih podataka. Nadalje, naglašava se potreba za dosljednošću s financijskim izvješćima tvrtke te za strukturom cjelokupnog izvješća.⁴⁹ S druge strane, ESRS 2, poznatiji kao „Opći zahtjevi za otkrivanje“, specificira ključne informacije koje se moraju otkriti bez obzira na temu održivosti koja se razmatra. Ovaj standard obavezan je za sve tvrtke obuhvaćene opsegom CSRD-a, bez obzira na njihovu relevantnost, te uključuje otkrivanje kako se održivost integrira u poticajne sustave tvrtke, izjave o njezinim procesima poštene procjene, opise procesa korištenih za identifikaciju i procjenu relevantnosti, te otkrivanje ključnih pokazatelja izvedbe propisanih uredbom o taksonomiji Europske Unije.⁵⁰ Ostalih 10 standarda obuhvaćenih u europskim standardima za izvješćivanje o održivosti nalazi se u Tablici 1.

⁴⁸ EFRAG, *The first set of ESRS*.

⁴⁹ Sasfai, Mencher i Bichet, „EU Adopts Long-Awaited Mandatory ESG Reporting Standards,“ 2.

⁵⁰ Gutterman, *Sustainability Reporting Frameworks, Standards, Instruments, and Regulation*, 55.

Tablica 1. ESRS standardi

E1 – Klimatske promjene	<ul style="list-style-type: none"> • Izvješća o ublažavanju klimatskih promjena, prilagodbi klimatskim promjenama i potrošnji energije • Izvješća o ublažavanju klimatskih promjena odnose se na napore tvrtke za ograničavanje globalnog zatopljenja na 1,5°C u skladu s Pariškim sporazumom • Izvješća o emisijama stakleničkih plinova u opsegu 1,2 i 3 i rizicima tranzicije
E2 – Onečišćenje	<ul style="list-style-type: none"> • Izvješća o zagađenju zraka, vode, tla, živih organizama i prehrambenih resursa, kao i o korištenju tvari od interesa i mikroplastike
E3 – Vodni i morski resursi	<ul style="list-style-type: none"> • Izvješća o potrošnji, crpljenju i ispuštanju u vodu (uključujući podzemne i površinske vode) i morske resurse
E4 – Bioraznolikost i ekosustavi	<ul style="list-style-type: none"> • Izvješća koji obuhvaćaju područja poput uzroka gubitka biološke raznolikosti, utjecaja na vrste i utjecaja i ovisnosti o ekosustavima
E5 – Korištenje resursa i kružno gospodarstvo	<ul style="list-style-type: none"> • Izvješća o priljevima resursa, odljevima, otpadu, optimizaciji resursa i rizicima tranzicije prema kružnoj ekonomiji
S1 – Vlastita radna snaga	<ul style="list-style-type: none"> • Izvješća o vlastitoj radnoj snazi poduzeća – uključujući slobodu udruživanja, radne uvjete, pristup jednakim mogućnostima i ostala prava vezana uz rad
S2 – Radnici u lancu vrijednosti	<ul style="list-style-type: none"> • Ovaj standard sličan je ESRS S1 po sadržaju, ali zahtjeva razmatranje radnika u vrijednosnom lancu poduzeća
S3 – Pogođene zajednice	<ul style="list-style-type: none"> • Izvješća o utjecaju vlastitih operacija poduzeća i vrijednosnog lanca- uključujući proizvode i usluge, utjecaj na prava domorodaca, građanska prava te društvena i ekonomska prava, uključujući vodu i sanitaciju, među ostalima
S4 – Potrošači i krajnji korisnici	<ul style="list-style-type: none"> • Izvješća o utjecajima proizvoda i/ili usluga poduzeća na potrošače i krajnje korisnike – uključujući pristup kvalitetnim informacijama, privatnost i zaštitu djece
G1 – Poslovno ponašanje	<ul style="list-style-type: none"> • Izvješća o praksama protiv korupcije i podmićivanja, zaštiti osoba koje otkrivaju nepravilnosti, lobiranju u politici i upravljanju odnosima s dobavljačima

Izvor: EFRAG, European Sustainability Reporting Standards.

Nadalje, Europska komisija očekuje da će u bližoj budućnosti usvojiti dodatne skupove ESRS standarda, koji bi također uključivali posebne standarde za određene sektore kao što

su tekstil, informacijska tehnologija, elektronika, farmaceutika i biotehnologija.⁵¹ Ovi standardi, postaviti će potpuno nove zahtjeve za objavljivanje informacija koje su ključne za navedene industrije. No smatra se , da će poduzeća i dalje morati izvješćivati prema izvorno usvojenim ESRS standardima. Također, uz to, mala i srednja poduzeća morati će izrađivati izvješća, no ne prije 1. siječnja 2026. godine kada će biti izdan delegirani akt te istog dana stupiti na snagu s opcijom odgode primjene za dodatne dvije godine.⁵² Ovi dodatni standardi i zahtjevi za objavljivanje informacija uvelike će pomoći i osigurati da izvješćivanje bude sveobuhvatno i relevantno za različite industrije i veličine poduzeća.⁵³

⁵¹ Gutterman, *Sustainability Reporting Frameworks, Standards, Instruments, and Regulation*, 58.

⁵² Europska Komisija, *Questions and Answers on the Adoption of European Sustainability Reporting Standards*

⁵³ Gutterman, *Sustainability Reporting Frameworks, Standards, Instruments, and Regulation*, 57.

3. Studija slučaja Kamgrad d.o.o.

U ovom dijelu rada, pažnju ćemo posvetiti na upoznavanje predmetnog društva i njegovih projekata te analizu pojedinih uz praćenje djelovanja na razini ekologije, društva i ekonomije.

3.1. Kamgrad d.o.o. – osnovne informacije o poduzeću

U svijetu građevinske industrije, gdje se svaki projekt gradi na temeljima inovacije i izvrsnosti, Kamgrad d.o.o. sa sjedištem u Zagrebu ističe se kao značajan akter čije prisustvo obilježava ne samo impozantna arhitektonska i građevinska postignuća, već i duboka predanost izvrsnosti, inovacijama i društvenoj odgovornosti. Tvrtka Kamgrad d.o.o., utemeljena 1993.⁵⁴ godine s vizijom postavljanja novih standarda u građevinskoj industriji, danas sa više od 800 zaposlenih se uzdiže kao jedan od predvodnika na regionalnoj i nacionalnoj razini. Njihova povijest, ispisana kontinuiranim rastom i razvojem, odražava put od skromnih početaka do postizanja visokih standarda kvalitete i profesionalizma. Tvrtka je specijalizirana za visokogradnju i također poslove svojih djelatnosti obavlja i inozemno, na tržištima Njemačke, Švedske i Srbije.⁵⁵ Kamgrad nije samo tvrtka koja gradi konstrukcije, ona je kreator prostora koji oblikuje život ljudi i zajednica. Kroz svoje inovativne projekte koji spajaju funkcionalnost, estetiku i održivost, Kamgrad se izdvaja kao pokretač promjena čija djela ostavljaju dubok i trajan pečat na urbanom tkivu gradova diljem regije. Ono što dodatno izdvaja Kamgrad je njihova neumorna posvećenost izvrsnosti u svakom aspektu poslovanja. Njihov tim stručnjaka, sačinjen od iskusnih inženjera, arhitekata i tehničara, usmjeren je prema postizanju najviših standarda kvalitete i preciznosti u svakom projektu. Bez obzira radi li se o kompleksnim stambenim zgradama, poslovnim tornjevima ili infrastrukturnim mega projektima, predanost ove tvrtke detaljima i beskompromisni stav prema savršenstvu jamče da će svaki projekat biti izveden s vrhunskom stručnošću i pažnjom. No, ono što Kamgrad ističe iz mnoštva je njihova duboka svijest o društvenoj odgovornosti i ulozi koju tvrtka ima u zajednici. Kamgrad ne promatra građevinske projekte samo kao priliku za poslovni uspjeh, već kao priliku za stvaranje pozitivnih društvenih

⁵⁴ Sudski registar, Podaci o poslovnom subjektu – Kamgrad d.o.o.

⁵⁵ Kamgrad d.o.o., Početna stranica.

promjena. Njihovi projekti ne samo da oblikuju okolinu, već potiču i ekonomski razvoj, unapređuju kvalitetu života stanovnika te promiču održivi razvoj. Već i sama njihova vizija „Ostati pouzdan partner u izgradnji i suvremenih rješenja za život“⁵⁶ potvrđuje to. Temeljne djelatnosti tvrtke Kamgrad d.o.o. su:⁵⁷

- Građevinarstvo,
- Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda,
- Ostali kopneni prijevoz,
- Poslovanje nekretninama,
- Iznajmljivanje strojeva i opreme, bez rukovoditelja,
- Vađenje šljunka, pijeska, gline.

Iz svega navedenoga, možemo zaključiti da Kamgrad, jedno od uspješnijih građevinskih poduzeća u Republici Hrvatskoj godinama kontinuirano napreduje i prati trendove građevinarstva te iste prate u svojim projektima neprestano nadmašujući prethodne. Svaki projekt, uz visoko kvalificirani kadar radnika doveden je do samog savršenstva te investitorima ne daje prostora za brigu. Iz tog razloga, Kamgrad dugi niz godina ne nailazi na probleme kada je riječ o natječajima za pridobivanje budućih projekata.

3.2. Održivo poslovanje

U poslovnom svijetu, porast prometa predstavlja dinamičan izazov koji zahtijeva sveobuhvatnu prilagodbu upravljačkog sustava na svim razinama poslovanja kako bi se osigurala stabilnost i omogućio daljnji rast. U središtu strategije organizacije nalaze se njezini zaposlenici – ključni igrači u postizanju uspjeha. Stoga, tvrtka snažno ulaže u njihov razvoj, kontinuirano ih obrazuje i potiče na stjecanje novih vještina, što osigurava da njen tim stručnjaka ostane konkurentan i sposoban nositi se s izazovima koje donosi rast poslovanja. Paralelno s tim, tvrtka kontinuirano nadograđuje svoje sustave kvalitete kako bi osigurala da su u skladu s najnovijim standardima i praksama. To uključuje certifikate kao što su ISO 9001:2018 za opću kvalitetu, ISO 45001:2018 za zaštitu zdravlja i sigurnost za

⁵⁶ Kamgrad d.o.o., Početna stranica.

⁵⁷ Sudski registar, Podaci o poslovnom subjektu – Kamgrad d.o.o.

na radu, ISO 50001:2011 za upravljanje energijom te sustav upravljanja okolišem po normi HRN EN ISO 14001:2009. Time tvrtka osigurava da je njezino poslovanje u skladu s najvišim standardima i da pruži najbolje moguće uvjete za svoje zaposlenike i zajednicu u kojoj djeluje. Dodatno, društvo prepoznaje važnost digitalne transformacije u suvremenom poslovanju te je u 2023. godini uložila dodatne napore i sredstva u digitalizaciju svojih procesa. To uključuje implementaciju digitalnih potpisa na računima i ugovorima te drugih tehnoloških inovacija kako bi ubrzali poslovne procese, smanjili troškova administracije i povećali učinkovitost. Istovremeno, ova digitalna transformacija doprinosi smanjenju ekološkog otiska društva, smanjujući potrošnju papira i drugih resursa te pomaže u smanjenju emisija CO2 povezanih s njezinim poslovanjem. Ukupno gledano, posvećenost kvaliteti, održivosti i digitalnoj transformaciji odražava viziju organizacije o odgovornom i održivom poslovanju koje ne samo da ostvaruje rast, već pozitivno utječe na okoliš i zajednicu.⁵⁸

Prema godišnjem izvješću posloводства tvrtke Kamgrad d.o.o. iz 2023. godine jasno možemo vidjeti konkurentnost tvrtke u regiji. Godinu ranije, 2022. pri samom vrhu, među ostalim poduzetnicima koji obavljaju iste djelatnosti Kamgrad zauzima treće mjesto po ukupnim prihodima, koji sežu gotovo 200.000.000 eura. Taj podatak pokazuje nam koliko upravo Kamgrad svojom izvrsnošću i inovacijama privlači mnogobrojne investitore te samim time postavlja standarde u građevinarstvu ostalim tvrtkama.

Tablica 2. 10 najuspješnijih građevinskih firmi u 2022. godini po ukupnim prihodima.

Top 10 građevinskih firmi u 2022. godini po ukupnim prihodima				
Poduzeće		Ukupni prihodi	Neto dobit/gubitak	Broj zaposlenih
1.	Hrvatske Autoceste d.o.o.	380.668.212	8.690.095	2604
2.	Hrvatske Ceste d.o.o.	262.710.550	258.219	467
3.	Kamgrad d.o.o.	194.686.435	6.695.690	738
4.	Strabag d.o.o.	184.327.990	5.661.527	908

⁵⁸ Kamgrad d.o.o., „Godišnje izvješće 2023.“, 7-8.

5.	Radnik d.d.	123.949.105	5.612.734	378
6.	Bina – Istra d.d.	109.614.274	-2.021.439	11
7.	Inter S.T.E.E.L. d.o.o.	104.362.761	1.982.638	148
8.	GP Krk d.d.	103.342.756	2.041.996	747
9.	Dalekovod d.d.	102.180.481	315.512	732
10.	GIP Pionir d.o.o.	101.628.743	3.007.292	57

Izvor: Kamgrad d.o.o. Godišnje izvješće 2023. preuzeto od: Fina – registar godišnjih financijskih izvješća.

U protekloj godini, društvo je doživjelo značajan ekonomski rast, postignuvši najvišu razinu prihoda od svog osnutka. Ovaj uspjeh proizlazi iz dinamičnog poslovnog okruženja, gdje su inovacije, stratejsko vođenje i prilagodljivost ključni čimbenici. Tvrtka je uspjela ostvariti impresivne dobitke poslovanjem, što je rezultiralo rastom profitabilnosti na nominalno visoku razinu. Društvo je uspjelo održati visoku likvidnost te očuvati stabilnu financijsku poziciju i upravljati svojim obvezama na način koji nije narušio njegovu sposobnost ulaganja u rast i razvoj. U konačnici, postignuća društva u 2023. godini svjedoče o njegovoj sposobnosti za uspješno upravljanje ekonomskim izazovima i iskorištavanje prilika za prosperitet i održivi razvoj. Ovaj pozitivan trend predstavlja temelj za daljnji napredak i stvaranje još snažnijeg i otpornijeg gospodarstva u nadolazećim godinama. U protekloj godini ostvareno je 264.600.000 € što je u odnosu na 2022. godinu u kojoj je ostvareno 194.700.000 € povećanje za više od četvrtine ukupnih prihoda, točnije 26,42%. S druge strane, rashodi u 2023. godini iznose 237.000.000 €, dok u 2022. godini oni iznose 185.900.000 €, u postotku 21,56%. Također, vidljivo je povećanje rashoda, no u manjem rastu od prihoda što rezultira profitabilnijim rezultatom u odnosu na 2022. godinu.⁵⁹

Na temelju prethodno iznesenih činjenica, možemo zaključiti da je Kamgrad d.o.o. tijekom 2023. godine ostvario značajan rast i napredak zahvaljujući strateškoj orijentaciji prema održivom poslovanju, inovacijama i digitalnoj transformaciji. osvećenost zaposlenicima, kontinuirano unaprjeđenje sustava kvalitete i usklađenost s međunarodnim

⁵⁹ Kamgrad d.o.o., „Godišnje izvješće 2023.“, 6.

standardima omogućili su tvrtki da ostane konkurentna na tržištu i privuče nove investicije. Ovi naponi, uz ulaganje u digitalizaciju i tehnološke inovacije, pridonijeli su ne samo povećanju prihoda, već i smanjenju negativnog utiska na ekologiju, što je ključni aspekt održivog poslovanja u suvremenom svijetu. Tvrtka je uspjela uravnotežiti povećanje prihoda i troškova, osiguravajući tako stabilnu financijsku poziciju i daljnju sposobnost ulaganja u rast i razvoj. Kamgrad d.o.o. svojim rezultatima i poslovnim uspjesima u 2023. godini potvrđuje svoju vodeću poziciju u građevinskoj industriji te postavlja standarde za ostale tvrtke u regiji. S obzirom na postignute uspjehe i buduće planove, društvo je dobro pripremljeno za suočavanje s nadolazećim izazovima, uz očuvanje održivog rasta i doprinos zajednici i okolišu.

3.3. Izvješćivanje o održivosti

U ovom dijelu rada pažnju skrećemo na istraživački dio rada gdje smo koristili metodu polustrukturiranog intervjua kako bi prikupili potrebne informacije o predmetnom društvu i njegovom održivom poslovanju.

Cilj polustrukturiranog intervjua bio je dublje razumjeti način na koji tvrtka pokušava što je više moguće poslovati održivo te kako će u neposrednoj budućnosti izrađivati izvješća o održivosti iz perspektive ključnih sudionika. Kroz ovaj proces, namjera je bila identificirati ključne obrasce, trendove i uvide koji bi mogli doprinijeti unapređenju izrade izvješća o održivosti.

„Metoda polustrukturiranog intervjua odabrana je zbog svoje fleksibilnosti i sposobnosti da pruži strukturirani okvir za razgovor dok istovremeno dopušta ispitaniku slobodu izražavanja svojih mišljenja i iskustava vlastitim riječima. Ova metoda omogućila je praćenje unaprijed određenog skupa pitanja kako bi se osigurala konzistentnost. Takva fleksibilnost bila je ključna za ovaj intervju zbog mogućnosti prilagodbe u realnom vremenu i dublje istraživanje neočekivanih, ali također značajnih tema. Intervju je proveden s ciljanom skupinom zaposlenih u sektoru za održivost i očuvanje okoliša uz zatraženu anonimnost. Cijeli proces započeo je i prije samog kontakta sa ispitanicima. Jasno je određena ranije napomenuta svrha intervjua te priprema ključnih pitanja i tema koje trebaju

biti obrađene tokom intervjua. Pitanja su otvorenog tipa kako bi potaknula što slobodniji odgovor, ali istovremeno ostavljaju prostora za dodatna pitanja odnosno pojašnjenja istih.⁶⁰

Intervju je započeo konkretnim pitanjima vezanim uz izvješće o održivosti koje predmetno poduzeće još nije izrađivalo no radi zakonske regulative koja zahtjeva transparentno izvješćivanje o ekološkim i društvenim utjecajima poslovanja poduzeće je primorano izraditi isto za tekuću godinu iako već dugi niz godina Kamgrad d.o.o. je posvećen održivom razvoju i kontinuiranom poboljšanju svojih praksi u skladu s globalnim standardima. Ispitanici su nam otkrili cilj poduzeća a to je pružiti transparentne i sveobuhvatne informacije o aktivnostima i inicijativama vezanih uz održivost u narednom razdoblju te osigurati da njihovi utjecaji na društvo i okoliš budu pozitivni, što smatraju da će s odgovarajućim timom za održivost i sustavom praćenja i izvješćivanja vrlo lako ostvariti. Ključna područja koja će obuhvatiti u svojim izvješćima jesu sljedeća: utjecaj klimatske promjene, onečišćenje voda, upravljanje otpadom i korištenje obnovljivih resursa. Ova područja smatraju da su od iznimne važnosti zbog svoje relevantnosti za građevinsku industriju, koja je poznata po visokom pokazatelju negativnih učinaka na okoliš. Uz bliski doticaj teme vezane uz očuvanje okoliša, dotakli smo malo dublje u srž problema. S obzirom da građevinski sektor značajno doprinosi emisijama stakleničkih plinova, posebno kroz korištenje energije i materijala, ispitanici su skrenuli pažnju na to kako namjeravaju pratiti emisije CO₂, s posebnim naglaskom na „Skup 3“ emisije, koje obuhvaćaju indirektno emisije izvan njihove neposredne kontrole, poput emisija iz lanca nabave. Međutim, naglašeno je da prikupljanje podataka o emisijama CO₂ iz Skupa 3 predstavlja poseban izazov, s obzirom na kompleksnost lanca nabave i potrebe za točnim i detaljnim informacijama od trećih strana. Tu je i onečišćenje voda koje će se pomno pratiti s ciljem minimiziranja negativnog utjecaja, a koji mogu nastati tijekom određenih građevinskih procesa tijekom izvedbe projekata. Ispitanici su istaknuli da je otpad ključan element u smanjenju ekološkog utiska te da će ponajviše pratiti proizvedene količine otpada, a samim time i kontinuirano povećavati stopu recikliranja te ponovne upotrebe građevinskih materijala. I na kraju, u sklopu održivog poslovanja, tvrtka se zalaže za promoviranje korištenja obnovljivih resursa čime bi doprinijeli smanjenju ovisnosti o fosilnim gorivima i neobnovljivim materijalima.

⁶⁰ C. Adams, „Conduction semi-structured interviews,“ 496.

Nastavno na to, u poduzeću su svjesni također da održivost može doprinijeti i u ekonomskom pogledu. Iako još nisu sigurni u kojem opsegu, smatraju da će mjerenje i praćenje utjecaja održivosti pomoći u optimizaciji poslovanja i smanjenju troškova dugoročno. Pošto je već opće poznato da održivo poslovanje postaje integralni dio strategije mnogih tvrtki, ne samo zbog regulatornih zahtjeva, već i zbog sve većeg naglaska na društvenu odgovornost i očekivanja dionika, ispitanici odnosno zaposlenici tvrtke Kamgrad d.o.o. svjesni su da će usvajanje održivih praksi poboljšati njihovu konkurentnost i reputaciju na tržištu, pružajući im priliku da postanu predvodnici u svojoj industriji.

Upitali smo ispitanike kojim načelima se misle voditi pri izradi izvješća, a njihov odgovor bio je načelo dvostruke materijalnosti. Ovo načelo omogućava poduzeću da identificira i procijeni ključne ekološke i društvene rizike i prilike koje su važne za njihove dionike i poslovanje.⁶¹ Iako ispitanici smatraju da je načelo dvostruke materijalnosti djelomično jasno objašnjeno i relativno jednostavno za primjenu, svjesni su izazova koje ona nosi, posebice u pogledu interpretacije rezultata i njihove primjene u praksi. Podaci o održivosti prikupljat će se putem internih izvora, uključujući ankete koje će biti provedene među zaposlenicima i partnerima tvrtke. Ovo će poduzeću omogućiti da dobije uvid u trenutno stanje održivosti unutar organizacije te identificira područja za moguća poboljšanja. Nadovezujući se na načela za izradu izvješća, ispitanike smo upitali kojom metodologijom se planiraju voditi pri izradi istog. Temeljena na Europskim standardima izvješćivanja o održivosti (ESRS), upravo je ta metodologija koja će biti ključna u njihovoj izradi izvješća o održivosti. Vodeći se svim ranije navedenim propisanim standardima i pridržavajući se zakonskih regulativa ovo će izvješće biti izrađeno do najsitnijeg detalja pružajući uvid u sve aktivnosti usko vezane uz održivost i održivo poslovanje.

Prirodnim tokom intervjua, istaknute su problematike i izazovi s kojima se poduzeće susreće u procesu izvješćivanja. Kao glavni izazov istaknuta je izrada strategije održivosti, koja zahtijeva duboko razumijevanje utjecaja tvrtke na okoliš i društvo, kao i sposobnost integracije održivih praksi u postojeće poslovne procese. Nedostatak jasno definiranog budžeta za aktivnosti povezane s održivošću također može usporiti napredak u provedbi ovih inicijativa. Kako se tvrtka nalazi u ranoj fazi izrade izvješća, očekuje se da će se budžet definirati nakon što se steknu konkretne informacije o troškovima i potrebama.

⁶¹ Institut za društveno odgovorno poslovanje – Načelo dvostruke materijalnosti.

Na samom kraju intervjua, dodirna tema bile su i financije. Što se tiče budućih investicija vezanih za društvene i okolišne aspekte, predmetna tvrtka planira povećati količinu financijskih sredstava uložiti u naredne dvije godine poslovanja. Iako nije dobiven konkretan podatak koliko će iznositi ukupna investicija, očekuje se da će ona uvelike doprinijeti unapređenju održivosti u radu i postizanju dugoročnih ciljeva poduzeća.

Zaključno, istraživanje je potvrdilo da Kamgrad d.o.o. ozbiljno pristupa održivom poslovanju. Korištenje polustrukturiranog intervjua pokazalo se iznimno učinkovitim u otkrivanju ne samo očekivanih već i neočekivanih izazova, poput kompleksnosti praćenja emisija CO₂. Ova metoda omogućila je detaljnu analizu perspektiva zaposlenika te identificiranje ključnih čimbenika koji utječu na ekološke i društvene aspekte poslovanja. Usto, istraživanje je istaknulo značajnu ulogu metodologije dvostruke materijalnosti, koja omogućava tvrtki procjenu ključnih ekoloških i društvenih rizika i prilika. Unatoč izazovima u interpretaciji i praktičnoj primjeni ove metodologije, Kamgrad d.o.o. pokazuje visoku razinu svjesnosti o potrebi za kontinuiranim poboljšanjem i prilagodbom svojih praksi. Ova se predanost očituje i kroz planirane financijske investicije u narednim godinama, koje će biti usmjerene na unapređenje održivosti i postizanje dugoročnih ciljeva. Koristeći znanstveno utemeljene metode i strateški pristup kako bi odgovorio na sve veće zahtjeve za transparentnošću i odgovornošću u poslovanju, Kamgrad d.o.o. pokazuje svoju veličinu u odnosu na ostale kompanije te iskazuje konkurentnost.

Zaključak

Računovodstvo održivosti ključan instrument u suvremenom poslovanju, koji omogućuje poduzećima da integriraju ekološke, društvene i ekonomske aspekte u svoje poslovne strategije. Računovodstvo održivosti pomaže u donošenju informiranih odluka koje pridonose dugoročnom poslovnom uspjehu i konkurentskoj prednosti, uz istovremeno očuvanje okoliša i društvene odgovornosti. Iako se suočava s izazovima poput nedostatka standardiziranih metoda i složenosti prikupljanja podataka, važnost ovog pristupa raste zbog sve veće svijesti potrošača, investitora i regulatora o održivosti. U današnjem globaliziranom poslovnom okruženju, izvješćivanje o održivosti postalo je ključni alat koji omogućuje tvrtkama da prikažu svoje napore u postizanju ekološke, društvene i ekonomske održivosti. Kroz prikupljanje, analiziranje i objavljivanje podataka o utjecaju na okoliš, društvo i ekonomiju, izvješćivanje o održivosti potiče odgovorno poslovanje i transparentnost. Također, omogućuje tvrtkama da integriraju održivost u svoje poslovne strategije, stvarajući vrijednost za dionike i minimizirajući negativne utjecaje. Pritom omogućuje i postavljanje ciljeva te praćenje napretka prema dugoročnoj održivosti. Održivo poslovanje postaje sve važniji koncept u suvremenom gospodarstvu, a ključni elementi kao što su izvješćivanje o održivosti, računovodstvo održivosti i održivi razvoj odražavaju temeljne vrijednosti koje tvrtke trebaju prihvatiti kako bi osigurale dugoročnu održivost i konkurentnost. Ovaj završni rad, kroz studiju slučaja Kamgrad d.o.o., jasno pokazuje kako implementacija ovih elemenata doprinosi odgovornom i uspješnom poslovanju. Istraživanje je pokazalo da tvrtka Kamgrad d.o.o. potaknuta zakonskom regulativom se zalaže za uspješno prikupljanje svih potrebnih informacija u svrhu izrade izvješća o održivosti za tekuću godinu s jasnom vizijom i ciljem, da i na održivom planu budu vodeća kompanija u Hrvatskoj. Tvrtka se fokusira na kontinuirano usklađivanje s međunarodnim standardima kao što su ISO certifikati za kvalitetu, zaštitu na radu i upravljanje energijom, što je dodatno potvrđeno uvođenjem sustava praćenja i izvješćivanja o održivosti. Time Kamgrad ne samo da demonstrira svoju predanost očuvanju okoliša i društvenoj odgovornosti, već također stvara povjerenje među svojim dionicima, investitorima i širom zajednicom.

Rezultati polustrukturiranih intervjua s predstavnicima tvrtke otkrili su da su ključni izazovi u procesu implementacije održivih poslovnih praksi povezani s potrebom za stalnim

ulaganjem u razvoj zaposlenika, unapređenjem tehnoloških kapaciteta te prilagođavanjem promjenama na tržištu. Digitalna transformacija, kao jedan od ključnih strateških ciljeva tvrtke, pokazala se uspješnom u smanjenju troškova, povećanju efikasnosti te smanjenju ekološkog otiska. Kamgradova usmjerenost prema digitalizaciji poslovanja kroz upotrebu digitalnih potpisa i automatizaciju procesa doprinosi smanjenju potrošnje papira i energije, što je u skladu s globalnim trendovima i ciljevima održivosti.

Tvrtka je također pokazala sposobnost prilagodbe u dinamičnom poslovnom okruženju, održavajući visoku likvidnost i stabilnost financijskog položaja, unatoč rastućim izazovima u industriji. Njena usmjerenost na kontinuirano poboljšanje internih operacija i sustava upravljanja omogućila je postizanje impresivnih rezultata u smislu profitabilnosti i rasta, uz istovremeno održavanje odgovornog pristupa prema okolišu i društvu. Povećanje prihoda uz manji porast rashoda dodatno je potvrdilo uspješnost održive poslovne strategije tvrtke.

Ovaj rad ističe kako Kamgrad d.o.o. kroz integraciju održivih praksi i odgovornim upravljanjem resursima želi postaviti standarde u građevinskoj industriji te služiti kao primjer najboljih praksi u održivom poslovanju. Njihova predanost održivom razvoju ne samo da pridonosi očuvanju okoliša i poboljšanju društvenih uvjeta, već i jača tržišnu poziciju tvrtke, povećava njen ugled i privlači investitore.

Zaključno, istraživanje pokazuje da je uspjeh u održivom poslovanju rezultat uravnoteženog pristupa koji uključuje ekonomske, ekološke i društvene aspekte. Tvrtka Kamgrad d.o.o. koja prepoznaje važnost održivosti, transparentnosti i odgovornosti, ne samo da ostvaruje vlastite strateške ciljeve, već i pridonosi stvaranju održivije budućnosti za sve dionike. Ovaj rad ukazuje na potrebu za daljnjim razvojem održivih poslovnih praksi kako bi se osigurao dugoročan rast i razvoj, povećala otpornost na tržišne promjene i stvorila trajna vrijednost za sve dionike te naglašava važnost nastavka ulaganja u edukaciju, inovacije i tehnologiju kao ključnih čimbenika uspjeha u postizanju održivosti i konkurentnosti u suvremenom poslovnom okruženju.

Bibliografija

Abernathy John, Stefaniak Chad, Wilkins Anne, i Olson Jacqueline. „*Literature Review and Research Opportunities on Credibility of Corporate Social Responsibility Reporting.*“ *American Journal of Business*, br. 32 (2017.): 24-41.

Biernacki, Michal. „Environmental accounting as a challenge of global business.“ *Economics and culture*, br. 7 (2013): 7-13.
https://www.eka.edu.lv/upload/augstskola/zinatne/2013_7.pdf#page=7 (pristupljeno 14. kolovoza 2024.).

C. Adams, William. „Conduction semi-structured interviews.“ U *Handbook of Practical Program Evaluation*, 492-505. New Jersey: Wiley – Jossey Bass, 2015.

Črnjar, Mladen i Kristina Črnjar. *Menadžment održivog razvoja*. Opatija: Glosa, 2009.

Direktiva (EU) 2022/2464 EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA od 14. prosinca 2022. o izmjeni Uredbe (EU) br. 537/2014, Direktive 2004/109/EZ, Direktive 2006/43/EZ i Direktive 2013/34/EU u pogledu korporativnog izvješćivanja o održivosti, 16.12.2022.

DQS Zagreb d.o.o. Društveno odgovorno poslovanje, (online). Dostupno na: <https://www.dqsglobal.com/hr-hr/edukacija/blog/drustveno-odgovorno-poslovanje-dokazuje-se-certifikatom#corporate-social-responsibility-nachweis-mit-zertifikat-chapter02> (pristupljeno 22. kolovoza 2024.).

EFRAG. The first set of ESRS, (online). Dostupno na: <https://www.efrag.org/lab6> (pristupljeno 16. kolovoza 2024.).

Elkington, John. „Enter the Triple Bottom Line“ U *The Triple Bottom Line*, uredio: Adrian Henriques i Julie Richardson, 1-16. London: Routledge, 2004.

Ernst & Young Global Limited. „How the EU’s Corporate Sustainability Reporting Directive affects non-EU-based multinationals.“ „Technical Line“, br. 5 (2020): 1-10.
<https://www.ey.com/content/dam/ey-unified-site/ey-com/en-us/technical/accountinglink/documents/ey-tl21047-231us-01-31-2024.pdf> (pristupljeno 10. srpnja 2024.).

Europska Komisija. Questions and Answers on the Adoption of European Sustainability Reporting Standards, (online). Dostupno na: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_23_4043 (pristupljeno 28. kolovoza 2024.).

Europska Komisija. The Corporate Sustainability Reporting Directive, (online). Dostupno na: https://finance.ec.europa.eu/capital-markets-union-and-financial-markets/company-reporting-and-auditing/company-reporting/corporate-sustainability-reporting_en?prefLang=hr (pristupljeno 29. kolovoza 2024.).

Europski Revizorski Sud. *Važnost ciljeva održivog razvoja za vrhovne revizijske institucije*. <https://www.eca.europa.eu/hr/sustainable-development-goals> (pristupljeno 27. kolovoza 2024.).

Fifka S. Matthias. „Corporate Social Responsibility (CSR) Reporting – Administrative Burden or Competitive Advantage.“ U *New Perspectives on Corporate Social Responsibility – Locating the Missing Link*, uredio Linda O’Riordan, Poitr Zmuda, Stefan Heinemann 285-300. Essen, Njemačka: FOM Hochschule für Oekonomie & Management, 2015.

Gutterman S. Alan. *Sustainability Reporting Frameworks, Standards, Instruments, and Regulations*. Sustainable Entrepreneurship Project, 2024. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3809288 (pristupljeno 27. srpnja 2024.).

Jose, Theo. „Need for Harmonisation of Sustainability Reporting Standards.“ *Journal of Finance and Economics* 5, br. 6 (2017): 253-258.

Horvath Peter, Putter Judith. „Sustainability Reporting in Central and Eastern European Companies International Empirical Insights“, 2017., 4.

IFRS. International Financial Reporting Standards, (online). Dostupno na: <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/project/international-applicability-sasb-standards/ed-issb-2023-1-international-applicability-sasb-standards.pdf> (pristupljeno 26. kolovoza 2024.).

- IFRS. S1 General Requirements for Disclosure of Sustainability Financial Information, (online).
Dostupno na: <https://www.ifrs.org/issued-standards/ifrs-sustainability-standards-navigator/ifrs-s1-general-requirements/> (pristupljeno 26. kolovoza 2024.).
- Institut za društveno odgovorno poslovanje. Načelo dvostruke materijalnosti, (online). Dostupno na: <https://idop.hr/nacelo-dvostruke-materijalnosti/> (pristupljeno 04. rujna 2024.).
- Kamgrad d.o.o. Početna stranica, <https://www.kamgrad.hr/hr/> (13.05.2024.).
- Kolk Ans. „Sustainability Reporting.“ *VBA Journaal* 21, br. 3 (2005): 34-42.
https://www.researchgate.net/publication/277876384_Sustainability_reporting (pristupljeno 03. srpnja 2024.).
- Kotler, Philip, i Nancy Lee. *Corporate Social Responsibility: Doing the Most Good for Your Company and Your cause*. New Delhi: Wiley India Pvt. Limited, 2005.
- Matešić, Mirjana, Damir Pavlović, i Dino Bartoluci. *Društveno odgovorno poslovanje*. Zagreb: Libertas međunarodno sveučilište, 2015.
- Meigs, Walter B. i Robert F. Meigs. *Računovodstvo: temelj poslovnog odlučivanja*, Zagreb: MATE 1999.
- C. Adams, William. „Conduction semi-structured interviews.“ U *Handbook of Practical Program Evaluation*, 492-505. New Jersey: Wiley – Jossey Bass, 2015.
- Nguyen, Phu Giang, Thi Tam Hoang, i Loan Cao Hong. „What Needs To Be Done To Implement Sustainable Accounting In The Business? Factors Affecting The Application of Sustainable Accounting“ *Multicultural Education* 8, br. 1 (2022): 72-84.
- Osmangić Bedenik, Nidžara i suradnici. *Kontroling između profita i održivog razvoja*, Zagreb: M.E.P. 2010.
- Peterson K., Ozili. „Sustainability Accounting.“ *SSRN Electronic Journal* (2022): 1-14.
https://www.researchgate.net/publication/350217973_Sustainability_Accounting (pristupljeno 29. lipnja 2024.).

Quien, Maja. „Društveno odgovorno poslovanje kao konkurentna prednost: analiza ciljeva najuspješnijih tvrtki u Hrvatskoj.“ U *Učenje za poduzetništvo*, 301-305. Zagreb: Visoka škola za ekonomiju, poduzetništvo i upravljanje „Nikola Šubić Zrinski“, 2012.

RGFI javna objava. Kamgrad d.o.o. „Godišnje izvješće 2023,“ (online). Dostupno na: <https://rgfi.fina.hr/JavnaObjava-web/jsp/prijavaKorisnika.jspf> (pristupljeno 02. rujna 2024.).

Sasfai, Beth, Michael Mencher, i Emma Bichet. „EU Adopts Long-Awaited Mandatory ESG Reporting Standards“, Harvard Law School Forum on Corporate Governance. Dostupno na: <https://corpgov.law.harvard.edu/2023/08/23/eu-adopts-long-awaited-mandatory-esg-reporting-standards/> (pristupljeno 27. kolovoza 2024.).

Suchman, Mark. „Managing Legitimacy: Strategic and Institutional Approaches.“ *Academy of Management Review*, br. 20 (1995): 571-611.

Sudski registar. Podaci o poslovnom subjektu – Kamgrad d.o.o. (online). Dostupno na: https://sudreg.pravosudje.hr/registar/f?p=150:28:0::NO:28:P28_SBT_MBS:080176480 (pristupljeno 29. kolovoza 2024.).

Tafra-Vlahović, Majda. *Održivo poslovanje*. Zaporešić: Visoka škola za poslovanje i upravljanje "Baltazar Adam Krčelić", 2011.

United Nations. *Our Common Future - Report of the World Commission on Environment and Development*, 1987.

Wajiha Alvi. „Sustainability reporting standardization: an incentive or a ceiling effect?“, 11.

Zakon o računovodstvu. Narodne novine, 2024, br. 85. <https://www.zakon.hr/z/118/Zakon-ora%C4%8Dunovodstvu> (pristupljeno 19. srpnja 2024.).

Popis ilustracija

Tablice

Tablica 1.	ESRS standardi	21
Tablica 2.	10 najuspješnijih građevinskih firmi u 2022. godini po ukupnim prihodima	26

Slike

Slika 1.	Ciljevi izvješćivanja o održivosti	9
----------	------------------------------------	---